

Гребінка Євген Павлович

1812-1848

УКРАЇНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК, БАЙКАР

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА СВОЇМ ВИНИКНЕННЯМ, РОЗВИТКОМ І УТВЕРДЖЕННЯМ ЗАВДЯЧУЄ ТВОРЧОСТІ ЦІЛОЇ ПЛЕЯДИ ПИСЬМЕННИКІВ ВІД І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО ДО Т.Г. ШЕВЧЕНКА. СЕРЕД ЇЇ ЗАЧИНATEЛІВ ЗНАЧНЕ МІСЦЕ ПОСІДАЄ БАЙКАР, ПРОЗАЇК І ПОЕТ ЄВГЕН ПАВЛОВИЧ ГРЕБІНКА.

З нагоди 210-річчя від дня народження Є. П. ГРЕБІНКИ ЦНБ підготувала віртуальну виставку, на якій представлені прижиттєві та рідкісні видання творів автора.

О Т Р Ы В К И

изъ Полтавы, Поэмы А. С. Пушкина,
переложенной
на Малороссійскій языкъ.

Изъ 2-й Писни.

Маруся.

Мазепа.

Ну, слухай, сердце, годи, годи!
Та що почувешъ — шо мовчати:
Давно мы заварили дило,
Теперь воно кыпиль у насъ,
Година гаряла паспила,
Прокаталася швидко часть.
Давно безъ башковской славы

ОТРЫВКИ ИЗЪ ПОЛТАВЫ.

85

Мы, якъ волю, въ арми жыды,
У подданствы: або Варшавы,
Або великои Москвы.
Возмуща годи зъ Москалями,
Украини царспвомъ будъ пора.
И я, своимъ козакамы
Шпурну на мощного Петра!
Москаль жахнешя передъ нами
И може.... буду я Царемъ.
Зъ собою за-одно я маю
И Карла зъ Польскимъ Королемъ.
Клягния Дульская опшяла,
Та спарець, бачъ, ша Тезуишь;
Видъ ныхъ до мене лысны носянь.
Ну, е за що мене журышь?...
Опшякъ жинки що дия голосяшь,
А розпытай: — сама не зна,
Чого спамышя нависна!

Маруся.

Ты будешь Царь на Украини!
Якъ гарно на сидй чупрыни
Зассе золотый винецъ....

Мазепа.

Та почиай, ще не конецъ,
Богъ вись, про те, що даи буде!

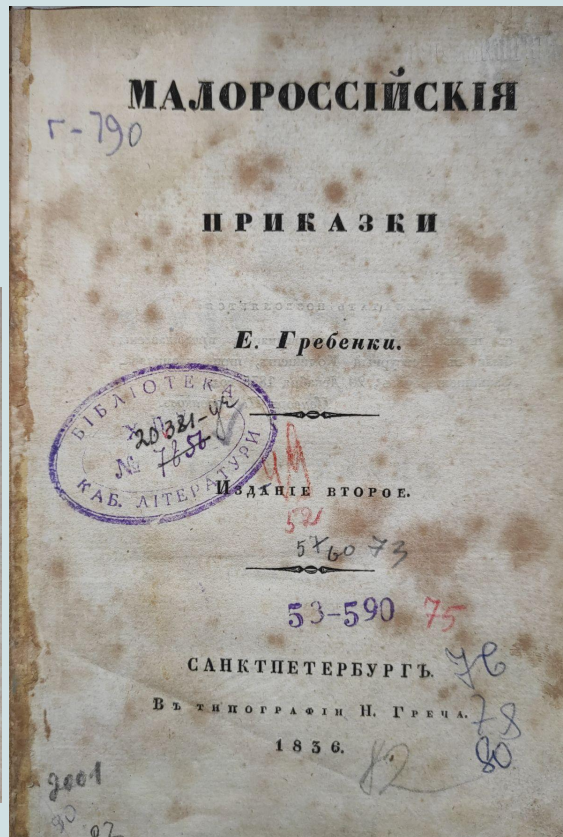
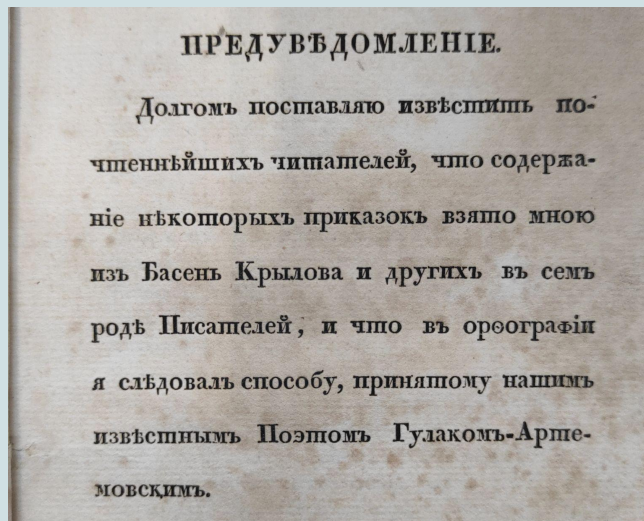
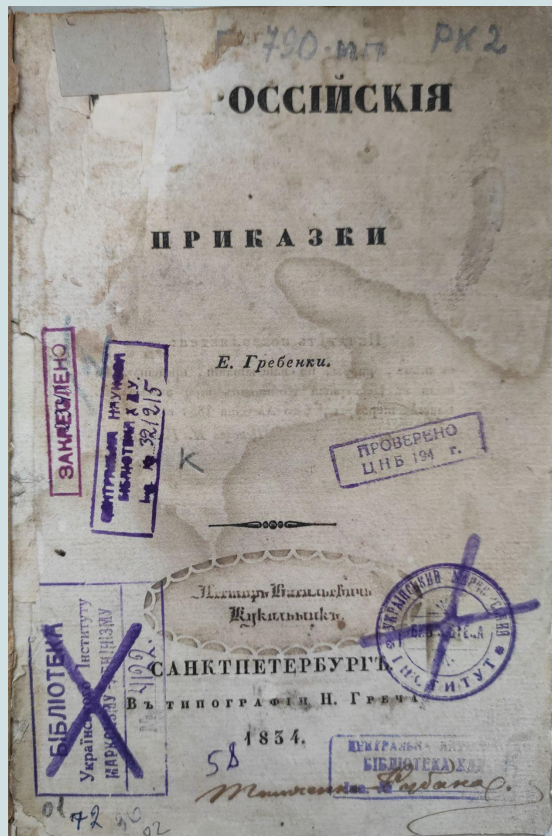
* 6

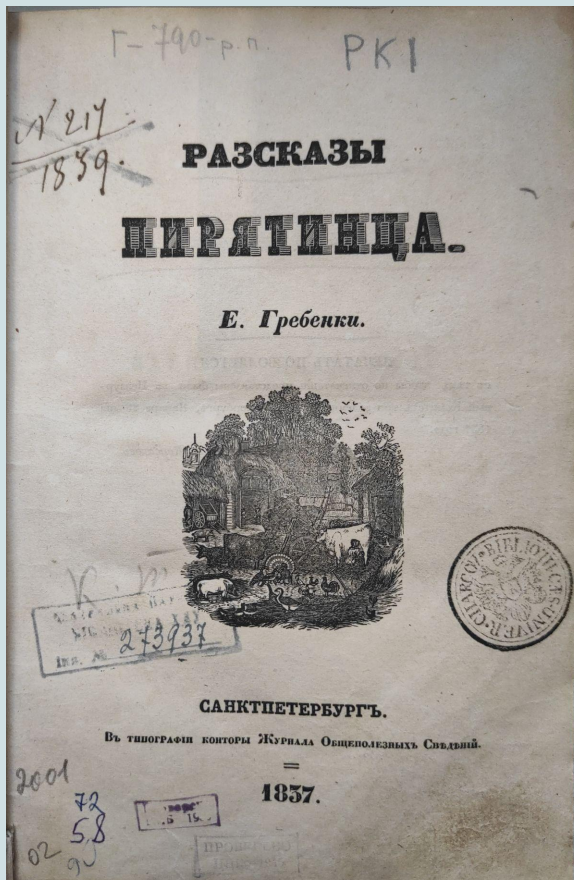
Літературна творчість Є. Гребінки розпочалася ще в час навчання у гімназії. Вона ділиться на два періоди. Перший період тривав до 1834 р., коли були написані основні його твори українською мовою (байки, поезії, переклад поеми О. Пушкіна «Полтава»).

Гребёнкин Е.П. Отрывки из Полтавы, поэмы А.С. Пушкина, переложенной на малороссийский язык / Е.П. Гребёнкин // Утренняя звезда. Собрание статей в стихах и прозе. Книжка 2. – Харьков, 1833. – С. 82–87.

<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/3550>

У Петербурзі Євген Павлович у 1834 р. і 1836 р. видав маленькими книжечками свої «Малороссийские приказки». Поточні свої твори він публікував у різних періодичних виданнях – газетах, журналах, часописах.

У другому періоді (1834 – 1848 рр.) Гребінка переходить на російську мову. У цьому періоді переважають прозові твори.

У 1837 році виходять “Разказы пирятинца”. До збірки увійшло п'ять оповідань: “Двойник”, “Страшный зверь”, “Телепень”, “Месяц и солнце”, “Потапова неделя”.

Н 740-с.с.

НОВОГОДНИКЪ.

СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ,

ВЪ ПРОЗѢ И СТИХАХЪ,

СОВРЕМЕННЫХЪ РУССКИХЪ ПИСАТЕЛЕЙ.

ИЗДАННЫЙ

Н. КУКОЛЬНИКОМЪ.

САНКТ-ПЕТЕРБУРГЪ.

Въ Типографіи издателя Энцикл. Лекс. А. Плюшара.
1839.

ЛИЛЕЯ.

—
Въ зеленой дубравѣ, гдѣ гордо и смѣло
Могучіе дубы растутъ,
Лилея на стеблѣ высокомъ и стройномъ
Цвѣткомъ бѣлоснѣжнымъ цвѣтеть.
Приблизься къ ней путникъ — и нѣгой душистой
Повѣтъ къ тебѣ отъ короны сребристой!

Когда же надъ рощей слетаются тучи,
И вѣтеръ по рощѣ шумить,
И молнья сверкаетъ, и, бурю встрѣчая,
Нахмурившись дубы стоятъ:
Красавица гордая, эта лилея
Къ землѣ приникаетъ, предъ бурей робѣя.

Новогодник. Собрание сочинений, в прозе и стихах, современных русских писателей, изданный Н. Кукольниковом. – СПб.: В Тип. издателя Энцикл. Лекс. А. Плюшара, 1839. [4], 421, II с.

У збірці надруковано вірш Є. Гребінки “Лилея”.

ПРОШЕЛ МОЙ СОН ПОЭЗИИ ПРЕКРАСНОЙ!..

ПРОСНУЛСЯ Я: КРУГОМ ТАК СУЕТЛИВО

ХЛОПОЧЕТ НАШ ИНДУСТРИАЛЬНЫЙ ВЕК;

ТОРГУЕТ ВСЕМ — И СМОТРИТ ГОРДЕЛИВО

НА БРАТА СОВРЕМЕННЫЙ ЧЕЛОВЕК...

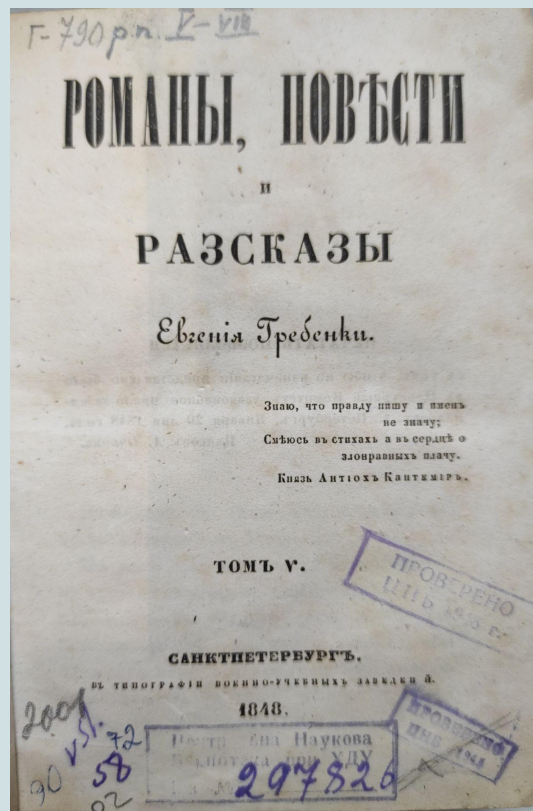
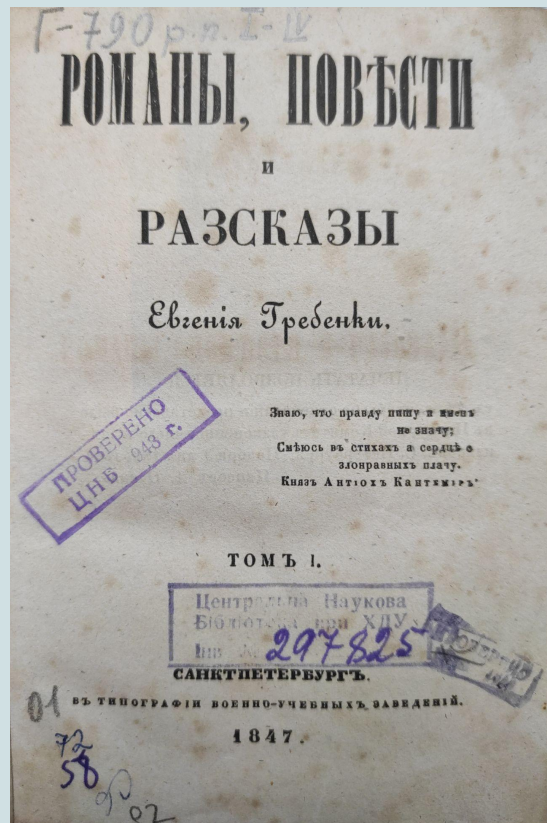
И, ПРАВО, СТРАННО В ЧУДНОМ ВЕКЕ ЭТОМ

ХОТЬ В ШУТКУ БЫТЬ МЕЧТАТЕЛЬНЫМ ПОЭТОМ.

Є.П. ГРЕБІНКА

Романы, повести и рассказы Евгения Гребенки. – Спб.: 1847 – 1848, т. 1 – 8.

У 1847 році Євген Павлович почав збирати свої твори в збірку. Перші чотири томи вийшли у 1847 році, ще чотири у 1848 році. Смерть Гребінки припинила це видання, до якого увійшло лише сімнадцять повістей та оповідань та один роман із п'ятдесяти, написаних ним.

Л И С Ъ.

=

Que j'aime ces bois solitaires,
Aux bois se plaisent les amants.

GILBERT.

Хто дивину любить, той любить и лисъ.
У лиси такъ темно, такъ тихо!
И я його дуже любивъ-то колись,
Та вже минувало те лихо!..

Дивчата у лисі зовсімъ не такі,
Якъ, часомъ, бувають у хаті;
У лисі вони звичайненьки, плохи,
Не кажуть: *геть!* *дівчаться мати!*

Ідуть же, дивчата, по ягоди въ лисъ,
Квітки рвати, та писни спивають;
А ти, мій козаче, туди извернись,
Да тамъ собі въ кущі й гуляйте.

Я бачивъ, Маруся нидъ гасемъ пила,
Ажъ гульць, їй на-зустрічъ козакъ молоденькій.
Вона вся згоріла, не знає й сама
Одъ чого, а вінъ веселенькій.

Підходять до сн — за руки вzialiсь,
Якъ ти голуби, цілювались...
Шепнула Маруся: ходимо у лисъ!
Пишли — и одъ мене сховались.

Е. Гребенка.

С. В.

МОЛОДИКЪ,

НА 1843 ГОДЪ.

УКРАИНСКІЙ ЛІТЕРАТУРНЫЙ

СБОРНИКЪ.

Издаваемый И. Бецкимъ.

ЧАСТЬ ПЕРВАЯ.

ХАРЬКОВЪ.

ВЪ УНИВЕРСИТЕТСКОЙ ТИПОГРАФІИ.

1843.

Центральна Наукова
БІБЛІОТЕКА при ХДУ
Інв. № 146028

У 1843-1844 рр. у друкарні Харківського університету розпочався випуск українського літературно-художнього й історико-наукового альманаху «Молодик». Видавцем альманаху виступив І. Є. Бецький — випускник Харківського університету, а серед тих, хто підтримав його ініціативу, були Г. Ф. Квітка-Основ'яненко, В. Н. Каразін та М. І. Костомаров. Всього вийшло чотири частини альманаху, три з яких побачили світ у Харкові, а одна — в Петербурзі. В альманасі за 1843 рік надрукована байка «Лис» Є.П. Гребінки.

Молодик на 1843 год, украинский литературный сборник, издаваемый И. Бецким. Часть первая. - Харьков : В Университетской типографии, 1843. - 348 с. <http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/3842>

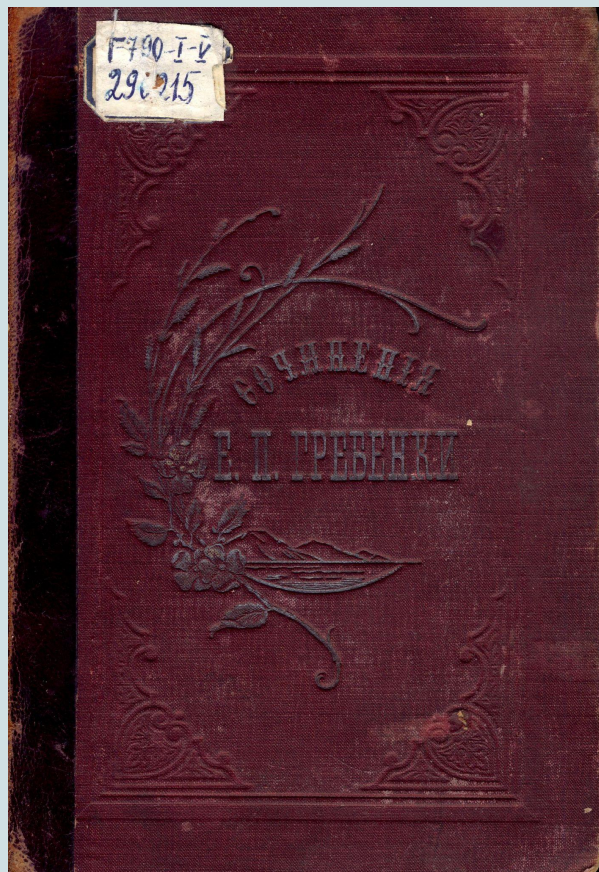

Сочинения Е. П. Гребенки. Ред. Н. В. Гербеля, изд. киевского книгопродавца С. И. Литова. – Спб.: 1862, т. 1 – 5.

У 1862 р. вийшло з друку перше повне видання творів Є. П. Гребінки у п'яти томах. Велику роль в цьому виданні відіграв відомий поет і перекладач, випускник Ніжинського ліцею М. В. Гербель (1827-1883), який став збирачем творів і редактором видання.

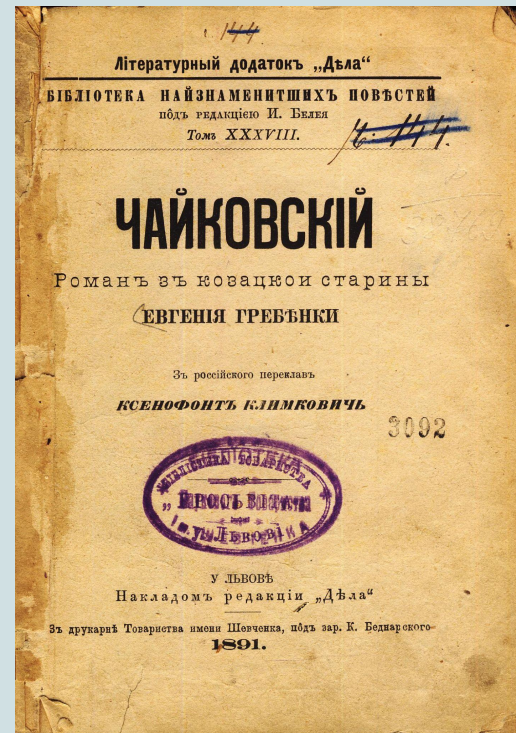
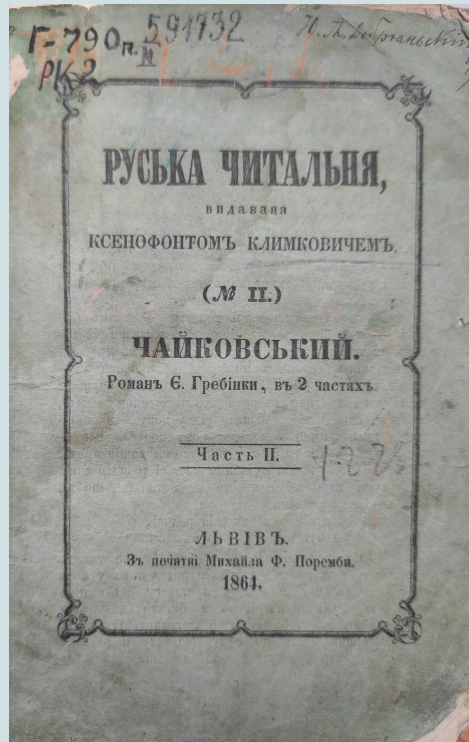
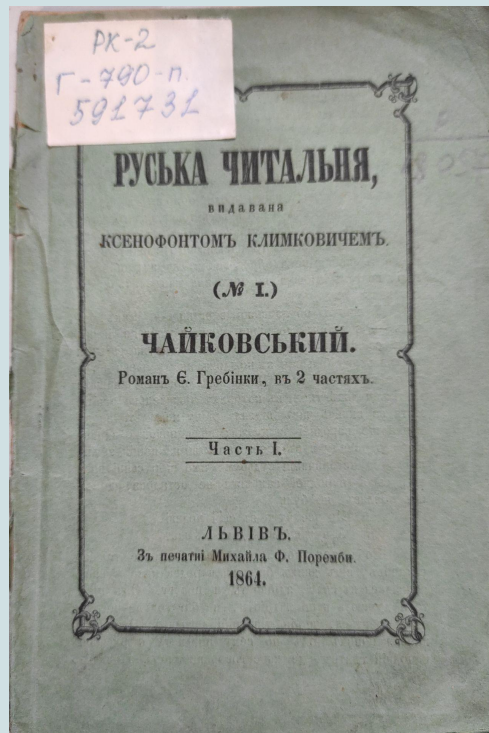
У ЦНБ зберігаються всі томи автора.

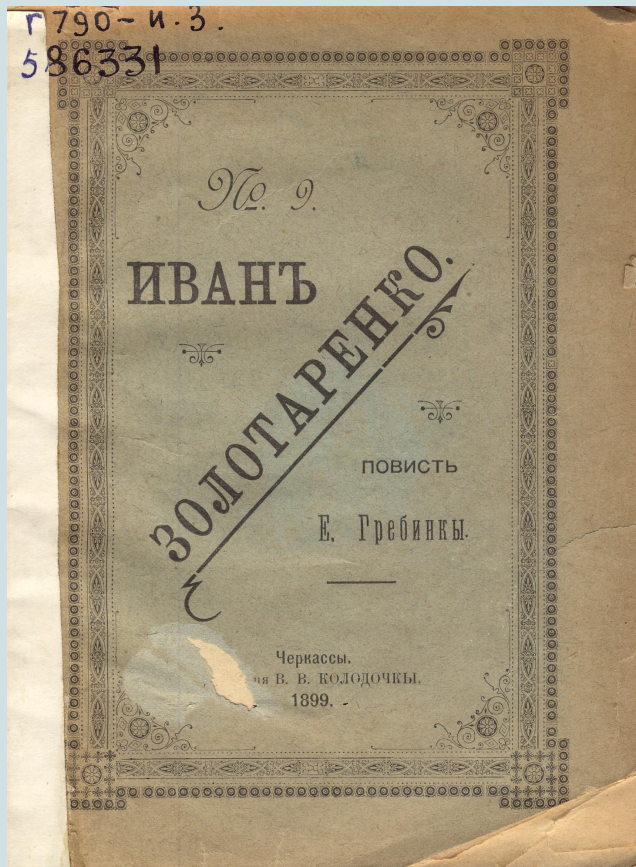
Повне зібрання творів Є. П. Гребінки видавалось у 1902, 1957, 1981 роках, де за основу бралось видання 1862 року.

Полное собрание сочинений Е. П. Гребенки. В 10-ти т. Изд. Н. Ф. Мертца. – Спб.: 1902.

“Чайковский” – роман Євгена Гребінки (1812-1848), вперше надрукований у 1843 році у журналі “Отечественные записки”. У 1848 році роман вийшов у другий редакції у 8-ми томах “Романів, повістей та оповідань Євгена Гребінки”. У 1864 році роман вийшов окремою книгою у двох томах і був перекладений українською мовою Ксенофонтом Григоровичем Климковичем.

Гребинка Е. Иван Золотаренко : повесть Е. Гребінки. — Черкасы : Тип. В. В. Колодочки, 1899. — 30 с.

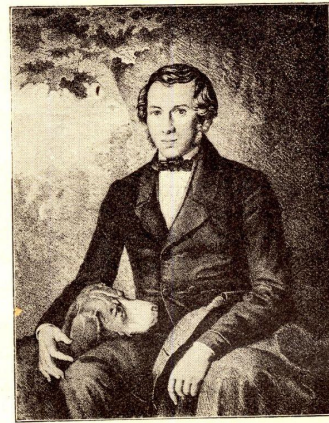
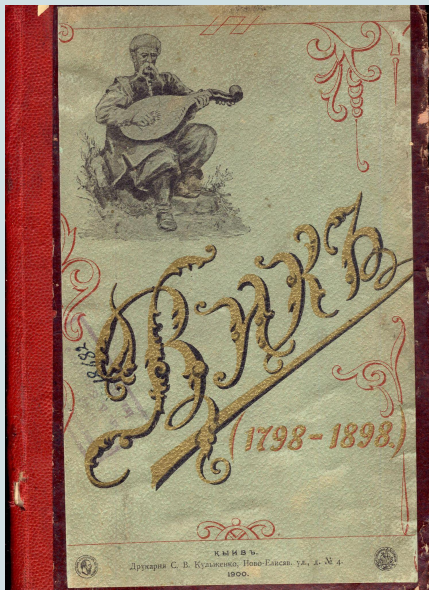
Повість «Иван Золотаренко» (написана у 1842 році). В основі повісті лежать події часів визвольної боротьби українського народу під проводом Богдана Хмельницького. У центрі сюжету – реальна історична особа Іван Золотаренко та облога фортеці Старий Бихів, що стала для славетного полковника останньою.

Представлене видання 1899 року.

«ВІК» – тритомна антологія нової української літератури. Видана у 1900–1902 рр. у Києві видавництвом «Вік» з нагоди 100-річчя від часу виходу в світ «Енеїди» І. Котляревського (1798). До антології увійшли кращі зразки творчості українських письменників 1798–1898. I-й т. (1900; 1902) вміщував поезії 50 авторів. II-й і III-й т. (обидва – 1902) – прозові твори. Крім художніх творів у «Вік» вміщено біографічні довідки про письменників та їхні портрети.

У I томі антології надруковані вірші і байки Є Гребінки.

Евгенъ Павловичъ
Гребинка.

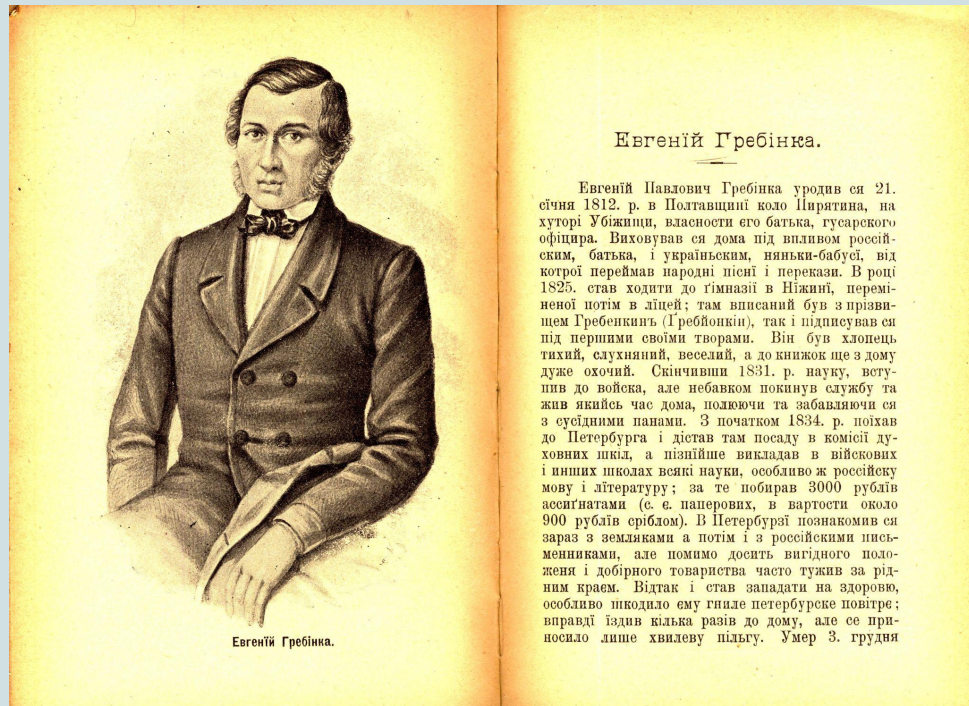
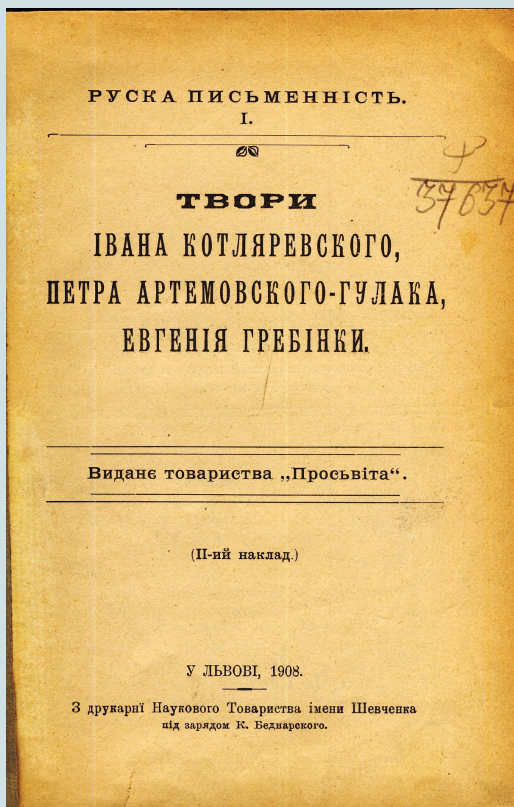
Гребинка Евгенъ Павловичъ, сынъ дидыча зъ Полтавщины, уродывся 21 сичня 1812 р., учывся въ Нѣжынскому Лицеи, учительовавъ у Дворянскимъ Кадетскимъ Корпуси въ Петербурзи; почавъ пьсать украинскою мовою 1831 р.; головніи творы його—приказкы, лирычны поэзиі та перекладъ Пушкинової „Полтавы“. Умеръ 4 грудня 1848 р.

УКРАЇНСКА МЕЛОДІЯ.

И, мамо, не можна нелюба любить—
Нещасная доля изъ нелюбомъ жить.
Охъ, тяжко! охъ, важко зъ нымъ ричъ розмовлять!
Хай лучче я буду ввесь викъ дивоваты!“

—Хыба жъ ты не бачышь, яка я стара?
Мени въ домовину лягаты пора;
Якъ очи закрю, що буде зъ тобою?
Останешся, доню, одна, сыротою!

Твори Івана Котляревського, Петра Гулака-Артемовського, Євгена Гребінки. – 2-й наклад. – Львів : Просвіта, 1908.

«Руська письменність», згодом «Українське письменство» — бібліотека класиків української літератури, започаткована 1904 Ю. Романчуком (за його ж редакцією), з 1920 за редакцією В. Лукича і потім М. Возняка. До 1928 вийшло 25 томів.

У 1908 році вийшов II том з творами та біографією Євгена Гребінки.

Гринченко Б. Д. Оповідання про Євгена Гребінку / Б. Гринченко. Санкт-Петербург: Тип. Училища Глухонемых, 1902. – 23 с.

У ЦНБ зберігається прижиттєве видання Бориса Грінченка присвячене Є.П. Гребінці.

«Дослідник М. Кордуба називає найкращими народнопросвітніми творами Б. Грінченка його «популяризації із історії українського письменства». Книжечки «Іван Котляревський», «Григорій Квітка» і «Оповідання про Євгена Гребінку» — се перлини нашої популярної літератури». Розповіді Б. Грінченка захоплюють читача цікавим художнім викладом, водночас у них подано цілком реальне життя названих письменників та оцінка їхньої творчості».

Молитва

Хочу я молиться; душа моя просит
Беседы отрадной с источником сил;
Волнение мира она не выносит,
Ей мало курений обычных кадил,
Ей тусклым сияньем горят наши свечи,
Безжизненны наши хвалебные речи
И слаб и невзвучен наш клир!
О, дайте мне волю! Где степи родные
Слились с небосклоном в безбрежной дали,
Где чистые своды небес, голубые,
Лобзают зеленые волны земли,
Туда полечу я: в час грозных бурь,
Как ветер взволнует степной океан
И тучи столпятся в небесной лазури,
Бестрепетно стану на дикий курган.
Пусть небо сверкает святыми огнями,
Земля, как преступник, дрожит под ногами;
Спокойствие ляжет на душу мою.
И там я, внимая громов перекаты,
Святую молитву святому трикраты
Языком достойным спою!

1837

Євген Гребінка. Худ. А. Мокрицький, 1833 р.
Колекція Національного музею історії
України.